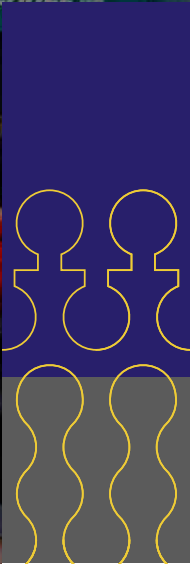

Jaarprogramma Kennis Zuid-Holland 2025

Kennis Zuid-Holland

Binnen Kennis Zuid-Holland onderzoeken we het heden en de toekomst van Zuid-Holland. We onderzoeken thema's waarvan we verwachten dat ze een grote maatschappelijke impact hebben. Dat doen we door trends te signaleren en door de verschillende opgaveteams te faciliteren in het doen van onderzoek en verspreiden van kennis. Samen met onderzoeks- en onderwijsinstellingen werken we aan toekomstige uitdagingen.

Circa 80% van de strategische onderzoeken en verkenningen die binnen Kennis Zuid-Holland worden uitgevoerd zijn direct bedoeld voor de uitvoering van provinciale opgaven en ambities omgevingsbeleid. De overige 20% wordt ingezet om nieuwe thema's en trends te signaleren en te agenderen.

Doel en aanpak

Het strategische onderzoeksprogramma van de provincie Zuid-Holland heeft tot doel om via kennisontwikkeling de lange termijn koers te bepalen. Dit doen we door:

1. Trends en ontwikkelingen die relevant zijn voor Zuid-Holland te signaleren en te agenderen.
2. Gezamenlijke programmering en coördinatie van strategische toekomst-onderzoeken en maatschappelijke onderzoeken die sectordoorsnijdend zijn.
3. Doorwerking van (impact maken met) strategische kennis via onder andere ontmoetingen en debat.
4. Doorontwikkeling van de strategische kennisfunctie.

Trends en ontwikkelingen

Kennis Zuid-Holland volgt en onderzoekt trends en ontwikkelingen die op ons afkomen. Dit geeft richting aan de onderzoeksagenda. Voor 2025 hebben we de volgende trends meegenomen.

1. Krapte op het energienetwerk

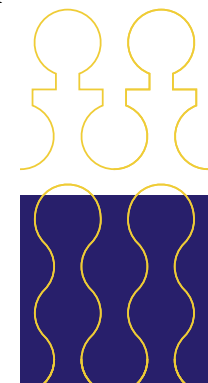
De komende jaren loopt het energienetwerk in Nederland steeds meer tegen zijn grenzen aan. De toenemende belasting van het elektriciteitsnet heeft verschillende oorzaken zoals de groeiende economie, de digitalisering van de samenleving die de vraag naar elektriciteit doet stijgen, het recordtempo waarin bouwprojecten worden aangesloten en de dringende behoefte aan verduurzaming van de energievoorziening.

2. Arbeidsmarktkrapte: de uitdaging op goed openbaar bestuur

Goed openbaar bestuur beschrijft hoe een overheidsbestuur hoort te werken. Er zijn drie beginselen van goed openbaar bestuur: de rechtsstaat, de democratie en het bestuurlijk vermogen. Volgens de Sociaal Economische Raad is de krappe arbeidsmarkt in de publieke sector op drie manieren problematisch. Allereerst voor de werknemers die te maken hebben met toenemende werkdruk, knellende regelgeving en afnemende motivatie. Ten tweede voelen burgers en bedrijven de gevolgen hiervan, in de vorm van oplopende wachtlijsten, uitval van dienstverlening of diensten van mindere kwaliteit. In de derde plaats vormt de krapte een belemmering voor het functioneren van de economie als geheel. De gevolgen zijn minder welvaart, toenemende sociale ongelijkheid en vertraging in de aanpak van grote maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie. De arbeidsmarktkrapte heeft dus invloed op publieke organisaties zoals gemeentes en provincies, hun werkwijzen en hun publieke dienstverlening.

3. Impact van de toename van eenpersoonshuishoudens (voornamelijk 65+) in Zuid-Holland op wonen, werken en bestaanszekerheid

Zuid-Holland krijgt er steeds meer eenpersoonshuishoudens bij. Het aantal huishoudens in Zuid-Holland neemt percentueel harder toe dan het aantal personen. Dit komt vooral door de verwachte voortgezette toename van alleenstaanden. Hoewel alle groepen huishoudens qua samenstelling de komende jaren naar verwachting blijven groeien, is de groei van de groep alleenstaanden veruit het grootst.

4. De impact van (arbeids-, gezins-, asiel-, studie)migratie op Zuid-Holland

De afgelopen jaren is buitenlandse migratie een steeds grotere rol gaan spelen in de bevolkingsontwikkeling. De Nederlandse bevolking groeit sinds enkele jaren zelfs bijna volledig door buitenlandse migratie. Waar in 2012 nog 29% van de bevolkingsgroei was toe te schrijven aan buitenlandse migratie is dit in 2022 volledig toe te schrijven aan buitenlandse migratie. Ook in Zuid-Holland speelt buitenlandse migratie veruit de grootste rol in de bevolkingsgroei.

5. AI: Onze nieuwe collega in de zorg en het onderwijs?

De vergrijzing is al een aantal jaar een veelbesproken thema in Nederland. Mensen worden ouder en de zorgkosten lijken alsmaar te stijgen. De RIVM en het Zorginstituut Nederland hebben de consequenties onderzocht van de vergrijzing op de zorg. Beiden concluderen dat de zorg in de afgelopen jaren meer kosten vergt, omdat ouderen meer gebruik maken van deze diensten. Bovendien is er arbeid nodig om deze stijging in de behoefte aan zorg bij te houden, wat momenteel een groot probleem is in Nederland. Hetzelfde geldt voor het onderwijs. Het tekort in het onderwijs op de arbeidsmarkt wordt grotendeels veroorzaakt door het feit dat veel leraren en docenten met pensioen gaan en er niet genoeg nieuwkomers zijn die hun plek vervangen.

6. Zuid-Holland in de Wereld: geopolitieke spanningen en hun impact op de provinciale economie

Zuid-Holland is een internationaal georiënteerde provincie. De haven van Rotterdam is een cruciale locatie wat betreft internationale handel. Den Haag huisvest internationale juristen en politici en ook de tuinbouwsector van Zuid-Holland speelt een grote rol op internationaal vlak. De Economische Monitor gaf in 2022 aan dat de internationale economische groei van Zuid-Holland lag aan verschillende factoren: de Brexit en de oorlog tussen Oekraïne en Rusland. De Brexit heeft ervoor gezorgd dat het aantal bedrijven uit het VK in Zuid-Holland sterk is gaan stijgen door de strategische ligging van de provincie, die overigens niet ver uitwijkt van grote steden in het VK zoals Londen. Ook is door de oorlog de export naar Rusland weggefallen en is de tuinbouwsector geraakt door hoge gasprijzen.

7. The Big 5 is watching you: afhankelijkheden van Tech bedrijven

Tijdens de coronapandemie werd er een Corona-app ontwikkeld door verschillende Europese overheden. De app zou je moeten waarschuwen voor besmettingen in de buurt. De twee grote Tech bedrijven Apple en Google blokkeerden deze ontwikkeling vanwege - in hun optiek - privacyregels. Dit is een voorbeeld van Tech bedrijven die invloed uitoefenen op de uitvoering van het gezondheidsbeleid van een overheid. Er was geen ontkomen aan de twee bedrijven als het ging om de app-ontwikkeling.

Onderzoeken

Op basis van hiervoor genoemde trends en ontwikkelingen en signalen vanuit de verschillende opgaven, stellen we een shortlist samen voor de programmering van 2025. Thema's die nu op de shortlist staan, zijn onder andere:

1. Aandachtsgroepen
2. Cultuur, economie en brede welvaart
3. Impact van financieringsvormen op het energiesysteem van de toekomst
4. Migratie in Zuid-Holland
5. Samen werken aan een gezond Zuid-Holland
6. Impact van toename eenpersoonshuishoudens in Zuid-Holland
7. Natuur in 2050

(Door)lopende onderzoeken

Op dit moment lopen de volgende onderzoeken bij Kennis Zuid-Holland:

1. Effectieve subsidieverstrekking voor grote maatschappelijke opgaven en transities
2. Nimby's van de toekomst
3. Voedselzekerheid
4. Snelstudies kansen voor Zuid-Holland
5. Kansen voor carbonpositieve economie
6. Modellen en richtlijnen in beleid
7. Polarisatie (PHD-traject t/m juni 2029) - samenwerking Universiteit Leiden
8. Democratisch rechtsstatelijk openbaar bestuur (t/m 2027) - samenwerking Universiteit Leiden
9. Citizen diplomacy

Daarnaast is er budget gereserveerd voor onderzoeken die zich op 'ad hoc basis' aandienen. Het is, gezien de grote onvoorspelbaarheid van diverse maatschappelijke en (geo)politiek ontwikkelingen, aannemelijk dat dergelijke onderzoeksvragen meer dan eens aan de orde zullen komen. Dat kan op verzoek van GS gebeuren, maar eveneens naar aanleiding van aangenomen PS-moties of verzoeken vanuit de ambtelijke organisatie.

Alle onderzoeken en kennisproducten zijn te vinden via:

[Onderzoeken - Kennis Zuid-Holland](#).

Samenwerkingen

Zuid-Holland is al eeuwenlang een centrum van handel, kennis en wetenschap.

Het is een van de meest concurrerende en innovatieve regio's van Europa.

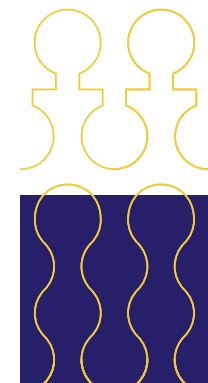
De provincie Zuid-Holland beschikt over talrijke kennis-, onderwijs- en onderzoeksinstellingen. Deze behoren tot de top in hun vakgebied met bijbehorend potentieel van talentvolle mensen. Met 3 universiteiten, 2 universitair medisch centra, diverse onderzoeksorganisaties (o.a. TNO), 8 hogescholen en 15 mbo-scholen is Zuid-Holland de meest kennisintensieve regio van Nederland. Samenwerking met de provincie Zuid-Holland ligt voor de hand.

Kennis Zuid-Holland bouwt met dit perspectief aan kennisgemeenschappen rondom maatschappelijke opgaven. Er zijn al kennisintensieve clusters van kennisinstellingen waarmee de provincie samenwerkt. Een voorbeeld hiervan is de LDE- alliantie (een regionaal samenwerkingsverband van Leiden, Delft, Erasmus op onderwijs en onderzoek op diverse thema's) met de Healthy Society Map en de Medical Delta. Samenwerking gebeurt op innovatie agenda's als gezondheid en technologie, maar ook op maatschappelijke thema's als brede welvaart. Verder zijn er samenwerkingen met de individuele universiteiten:

1. Er loopt een kennisprogramma rondom de regiodeals en Brede Welvaart in Zuid-Holland samen met de Erasmus Universiteit. In het verlengde hiervan vindt een verkenning tot samenwerking plaats met de Hoge School Leiden op dit thema.
2. Er loopt een kennisprogramma rondom het thema polarisatie samen met de Universiteit Leiden. In het verlengde hiervan doen we (samen met o.a. de provincie Gelderland en het Ministerie van Binnenlandse Zaken) mee aan een onderzoek naar soevereinen en extremisme/radicalisering, uitgevoerd door de Erasmus Universiteit.
3. Met de Universiteit Leiden loopt ook een onderzoek naar indirecte en directe vormen van democratie, waaronder participatie. Relevant voor alle provinciale beleidssectoren en opgaven.
4. In 2020 zijn de provincie en de TU Delft een samenwerking gestart voor het behoud en versterking van de kwaliteit van het openbaar bestuur rondom het onderwerp ethics by design. Het onderzoek richt zich op de implementatie van smart city concepten in de publieke ruimte als levend laboratorium, en de manier waarop burgers bewust deelnemen of zich kunnen onttrekken aan zo'n experiment.

Ontmoeting en debat

Kennis die binnen het programma Kennis Zuid-Holland wordt opgedaan, krijgt waarde als die kennis daadwerkelijk wordt gebruikt. Naast de (begeleiding van) inhoudelijke onderzoeken, besteden we aandacht aan doorwerking van kennis. Dit doen we onder andere door het organiseren van ontmoetingen en debatten. We besteden veel aandacht aan het breder toegankelijk maken van onze evenementen en producten.

Er is specifiek gekozen voor verschillende soorten bijeenkomsten die een eigen functie, doel en doelgroep hebben.

Middel	Inhoud	Periode (schatting)
Podcast	Jaarthema – Hoe maken we keuzes in beleid? Hoe stel je prioriteiten?	Q1 – jan/feb
Podcast	Promotie – Ethics by design	Q1 – jan/feb
Doorwerking resultaten toekomstonderzoek	Onderzoek – Sociale verschillen en overeenkomsten	Q1 – feb/mrt
Doorwerking resultaten toekomstonderzoek	Onderzoek – Modellen in beleid	Q1 – feb/mrt
Podcast	Onderzoek – Bestemming in balans	Q1 – mrt/april
Doorwerking resultaten	Onderzoek – slavernijverleden	Q2 – april/mei
Samenhang jaarthema	Participatie	Q2 – mei/juni
Samenhang jaarthema	SIMcity game spelen strategen	Q2 – mei/juni
Maatschappelijk strategisch bewustzijn	Spreker over langetermijndenken	Q2 – mei/juni
Doorwerking resultaten toekomstonderzoek	Onderzoek – Stikstof en waterkwaliteit	Q3 – sept/okt
Podcast	Jaarthema	Q3 – sept/okt
Maatschappelijk strategisch bewustzijn	Spreker over strategisch denken	Q4 – nov/dec
Doorwerking resultaten toekomstonderzoek	Onderzoek – Nimby's van de toekomst	Q4 – nov/dec
Magazine	Jaarthema	Q4 – nov/dec

Communicatie

In 2024 zijn we begonnen met een brandingsonderzoek om Kennis Zuid-Holland sterker en herkenbaarder te positioneren, zowel intern als extern. Met als doel meer mensen toegang te bieden tot de relevante kennis die we produceren. In het eerste kwartaal van 2025 gaan we verder met deze aanpak en vertalen we onze bevindingen door naar een communicatiestrategie. Hiermee willen we de consistentie en effectiviteit in alle communicatie-uitingen waarborgen.

We stellen een duidelijke kernboodschap op en ontwikkelen een contentkalender waarin wordt vastgelegd wanneer en door wie er wordt gecommuniceerd. Deze kalender omvat ook de ontmoetingen en debatten, evenals de bijbehorende communicatiemomenten. Ook bekijken we nieuwe manieren om onze kennis te delen en onderzoeksresultaten te presenteren, bijvoorbeeld met beeld of geluid. De communicatiemiddelen die we nu gebruiken, passen we aan of vernieuwen we als dat nodig is.

Vanaf Q2 zetten we deze communicatiestrategie in en richten we ons daarnaast op de opbouw van een sterk relatienetwerk, zowel intern als extern. We versterken de samenwerking met universiteiten om in samenspraak gebruik te maken van hun toonaangevende websites en andere communicatiekanalen.

Tot slot zullen we de effectiviteit van onze communicatiemiddelen meten en monitoren, zodat we waar nodig kunnen bijsturen en de impact van onze strategie kunnen optimaliseren voor 2026.

Speerpunten 2025

In 2025 hebben we een aantal speerpunten waar we extra op inzetten.

Jaarthema

Het jaarthema is *'Kiezen en delen'*. De provincie staat voor een aantal belangrijke beslissingen en keuzes. Deze keuzes hebben gevolgen. Maar hoe maken wij deze keuzes? In elke opgave ervaren we schaarste van bijvoorbeeld middelen, ruimte, geld of energie. Schaarste lijkt steeds meer iets van deze tijd. Hoe gaan we hiermee om? En hoe kan deze schaarste een positieve draai krijgen? Met minder kunnen wij misschien méér. Dit ligt aan de keuzes die wij maken. Het jaarthema zal vorm krijgen door middel van podiumsessies, podcasts en onderzoeken.

Doorwerking

Een van de doelen van Kennis Zuid-Holland is het ondersteunen van het beleid van de toekomst en het 'evidence based' beleid maken. In 2025 ligt daarom de focus op de doorwerking van onderzoeken. We onderzoeken nieuwe manieren van kennis-verspreiding en van doorwerking.

Daarbij gebruiken we ook de bijeenkomsten die via het programma 'Beter Bestuur' en de Zuid-Holland Academie worden georganiseerd. Kennis Zuid-Holland voedt met de opgedane kennis verschillende andere programma's en bijeenkomsten met trends, kennis en ontwikkelingen.

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Zuid-Holland
kennis.zuid-holland.nl

Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Tekst

provincie Zuid-Holland

Vormgeving en productie

Vakteam Grafimedia,
provincie Zuid-Holland

241202031

